

Cengiz Dağcı

R Ü Y A L A R D A :
Ana ve Küçük Alimcan

(Bir Kırım Öyküsü)

ÖTÜKEN

CENGİZ DAĞCI; 9 Mart 1919 tarihinde Kırım'ın Yalta şehrinin Gurzuf köyünde doğar. Çocukluğu kıtlık, yoksulluk, Rus emperyalizminin zulmü ve büyük baskılar altında geçer. İlkokulu köyünde, ortaokulu Akmescit'te bitirir. Kırım Pedagoji Enstitüsü ikinci sınıfında iken İkinci Dünya Savaşı çıkar. 1941'de Ukrayna cephesinde Almanlara esir düşer. Almanların yenilmesi üzerine esir kampından kurtularak müttefik devletler safına sığınır. 1946'da Londra'ya yerleşir. İngiltere'deki hayatı da hiç kolay olmaz; bir taraftan yazarken en vasıfsız ve ağır işlerde çalışmak zorunda kalır.

“Türkçe bana anamın konuştuğu dil” diyerek yazı dili olarak Türkçeyi kabul eder. Türkiye Türkçesindeki ilk kitabı 1956 yılında Varlık Yayınları tarafından yayınlanan Korkunç Yıllar'dır. Yaşar Nabi ile mektuplaşarak tanışan Dağcı, eserlerini de posta yolu ile gönderir. Soğuk savaş şartlarının siyasi etkilerinin hissedilmesi, Sovyetler Birliği'nin sol entelijansiya ile kurduğu ilişkiler ve fikir hayatımızdaki çatlama yazarı yalnızlaştırmak üzereyken, Ötüken Yayınevi ile tanışır. Ötüken Yayınevi vasıtasıyla yirmiden fazla kitabı Türk okuyucusuyla buluşturur.

Dağcı Türk edebiyatının büyük yazarları arasındadır. Romanlarında Kırım Türklerinin yaşadığı acıları hüznü ama berrak bir üslupla aksettirir. Kitapları yıllarca elden ele dolaşır. Kırım ile olan ilgisini hiçbir zaman koparmaz ve Kırım Türklerinin vatanlarına dönüşlerini anlatmayı ihmal etmez. Hatıralarında “Ben yalnızca Kırım'ın yazarı değilim ama Kırım'ın faciasını bütün gerçeği ve içtenliğiyle yalnız ben yazabilirdim” der. Hayatının son yıllarında içerisinde bulunduğu muhitteki karakterleri ele alan hikâyeler de yazar.

En büyük destekçisi savaş sırasında Polonya'da tanıştığı ve 1998 yılında kaybettiği kıymetli eşi Regina Hanım olur. Aralarında Yazarlar Birliği'nin ve İlesam'ın yılın yazarı, Türk Ocakları'nın üstün hizmet ödülü de olmak üzere sayısız ödül alır. En son 21.03.2011 tarihinde Marmara Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü tarafından düzenlenen “Türk Dünyasında Zirve Şahsiyetler: Cengiz Dağcı” sempozyumuyla yazarlık macerası ele alınan Cengiz Dağcı, 22 Eylül 2011 tarihinde Londra'nın Soutfields bölgesindeki evinde saat 12:30 sıralarında vefat etti. Dağcı'nın vefatı üzerine Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'nun Ukrayna Devleti nezdinde yaptığı görüşmelerle 70 yıldır ayrı kaldığı Kırım topraklarına gömülmesi için izin alındı. Dağcı'nın ce-

nazesı 1 Ekim 2011 Pazar günü, Akmesid'e 100 kilometre uzaklıktaki Yalta bölgesine bağlı Kızıltaş köyünde defnedildi.

Cengiz Dağcı'nın Eserleri;

Romanları; Onlar Da İnsandı, Korkunç Yıllar, Yurdunu Kaybeden Adam, İhtiyar Savaşçı, Benim Gibi Biri, Üşüyen Sokak, Ölüm ve Korku Günleri, Biz Beraber Geçtik Bu Yolu, Dönüş, Yoldaşlar, O Topraklar Bizimdi, Badem Dalına Asılı Bebekler, Anneme Mektuplar, Regina

Tarihi Romanı; Genç Temuçin

Hikâyeleri; Bay Markus'un Köpeęi, Bay John Marple'in Son Yolculuęu, Oy, Markus, Oy!, Rüyalarda: Ana ve Küçük Alimcan

Denemeleri; Ben ve İçimdeki Ben (Yansılar'dan Kalanlar), Yansılar 1, Yansılar 2, Yansılar 3, Yansılar 4

Hatıratı; Hatıralarda Cengiz Dağcı

ANA

Ana.

Şaşma, ana diye sesleniyorum sana.

Oysa hayat yolumun sonuna ulaştım. Yine de aynadan kendi yansıma her baktığımda kendimi senin küçük oğlun gibi görüyorum.

Sen benim için anadan fazla bir yaratık mı oldun?

Şiddetli rüzgârın bütün insanlarımızı yurdumuzun toprakları üstünden silip süpürdüğünden tam yirmi yıl sonra senin rahmetli olduğunu öğrendim.

Mezarın var mı yok mu (varsa mezarın nerdedir) bilmiyorum.

Rahmetli olduğunu öğrendiğim günün akşamı odamın bahçeye bakan penceresi dibinde durarak uzun bir süre karşı yakadaki beyaz güllere baktım.

Seni düşünmüyordum.

Hiçbir şeyi düşünmüyordum.

Ama sen aklımda saklıydın ve aklımın uzak bir köşesinden bana bakıp gülümsüyordun.

Çiçeklere bakarken kası bir tereddüt geçirdim.

Neden sonra gözlerime yaşlar geldi.

İhtiyar bir adamın göz yaşlarından daha üzünçlü bir şey olamaz.

Yok, yanıma gelip elinle başımı okşayamazdın; ama sen, 'Ağlama oğlum, hayat yolu düz ve güllerle döşeli olmaz; tersine, dik yamaçlardan geçer, uçurumlardan iner, yolun bazı kesimleri karanlık olur, bazı kesimleri buzlu ve kaygan olur. Sen geçtin o yolu. Gözlerinin yaşını sil ve Tanrı'ya şükret,' diye yatıştırıyordun beni akşamın alaca karanlığı içinden geçip pencerenin camına çarpan incecik ve melodili sesinle.

Gözlerimi yumdum ve seni gördüm:

Mavi kadife beze işlenmiş beyaz nakış gibiydin ve senin arkanda denizimizin güneşli kıyılarına sarkan yeşil bağlarıyla senin bana hediye ettiğin yurdun toprakları dokuluydu beze.

Güldüm, ve, gözlerimden yaşları silerken, bitmez uzaklığı çekip ayaklarımın dibine getirdim, ve uzaklığın benim için önemini yitirdiğinin farkına varınca, eriyip kendimi senin yanındaki kadife beze dokudum.

Ne mutlu bana!

Senin yanında olmak yeniden doğmak gibi.

Gözlerimin hayata kapanacağı günü beklerken sönmüş umutlar canlanıyor gönlümde ve umutlar yokluğa açılan kapının eşliğinden alıp bizim cennet yurdumuza götürüyor beni.

Zaman bekler.

Seninleyim ve canlıyım.

Seninle can da bizim bağlarımızın yeşili gibi, ve düşlerimde kalmış Gurbuz misali sevgilim çağırır beni kendine.

Unutmadın değil mi?

N'olursun seslen, unutmadım de bana.

Tanrım, ne kadar uzun yıllar geçti aradan.

Ayrıldığımız günün akşamı iki elinle elimi tutup dudaklarına kaldırdın, ve önce ellerimi, sonra da dudakları-

mı, yanaklarımı, boynumu, kafamın tepesini öpe öpe, ve öpülerinden kopan gözyaşlı sesinle, 'Benim altın balam, benim iki gözüm, geri bana dön; gece ve gündüz, gecenin ve gündüzün her saatinde seni bekleyeceğim burada diyor ve, beni doğurduğuna âdeta pişmanmışsın gibi, iki elinle kafamı bağrına bastırarak, beni yeniden kendi içine almak istiyordun.

Dönmedim, dönemedim sana.

Ama geçmiş olduğum hayat yolunun sonuna kadar seni gönlümde taşıdım, ve (ruhen de olsa) bütün bu uzun yıllar sen benimle ve benim yanımda yürüdü.

Seni gönlümde taşıdım diyorum.

Farkındayım, gönülde taşımak kolay.

Ama sen...

Sen daha genç, daha yeşilini yitirmemiş bir kadındın, Demili Çeşme üstündeki bağın ortasında geniş verandalı evin yerden az yüksek merdivenini inerek sabahları Gurzuf iskelesine taze balık almaya giderken, Gurzuf çarşısına taze et almaya giderken, akşamları sedirde gergefinle otururken beni kendi içinde taşıydın, beni doğurduktan sonra da kucağında taşıydın beni, beşiğime yatırdın beni, üzerime eğilip alnımı öptün, beşiğimi sallattın, ninniler söyleyip uyuklattın beni, ve ben bütünümle senin sesinde, soluğunda, gözlerinin ışığında büyüdüm.

Sen gerçekten adına *ana* denen bir yaratık mıydın?

Anaydıysan harikulade bir anaydın.

Gülünç değil miyim?

Beni yeniden doğurmanı istiyorum.

Farkındayım, yeniden doğuramazsın beni.

Yeniden senin südünü içemem, eteğini tutup yürüyemem Gurzuf'un sokaklarında, verandanın güneşli pen-

ceresi dibinde oturup bebeklerimle oynayamam ama sen benim içimdesin ve hayatımın bu son aşamasında seninle konuşmaya, senin sesini duymaya ihtiyacım var.

Seslen bana.

Uzun mesafelerin boşluğunda eriyip ışıtilmez oldu sesin.

Yeniden seslen bana.

Seslenirsen sesin senin sesin olduğunu bilecek miyim, bilmiyorum. Bilemem belki, çünkü bugünlerde rüyaları güzelleştiren sesler benden uzaklaşıp ışıtilmez oluyor, görünümle gözlerimden silinip görünmez oluyor, ve (bunca yıl hangi bir galerinin bodrumunda saklı kaldın bilmiyorum) en ünlü ressamın fırçasından çıkmış portresi gibi gördüğüm yüzünü solgun ve renksiz görüyorum.

'İhtiyarlık', diyorum içimden.

Uzun yıllar çok şeyler getirdi bana; ve uzun yıllar birçok şeylerle birlikte bir de değnek verdi elime. Eskiden gözle görünenleri artık göremiyor, yalnız içimden: Gör! Gör! Gör! diye zorluyorum kendimi.

Şimdi de akşamın alaca karanlığı içinden seni görmeye çalışıyorum.

Sonunda, 'Yeter! Sakin ol, diyorum kendime, ve pencereden çekiliyor, ve odamda sedirin üzerine uzanıp yatıyorum.

Ama aklımda hâlâ ana, bahçenin ucunda beyaz güllerin üzerine eğili bir halde duruyor.

Sen anadan başka bir yaratık mıydın, anne?

Sen orda, Gurfuf'un güneşinden aldığı ışığa sarılı, başını güllerden kaldırıp bakıyorsun bana.

Gelmiyorsun yanıma.

Gelemezsin.

Sen nur gibisin.

Nuru çekip getiremem kendime.

Akşamın uzamasını istiyorum.

Bütün bir gece uzasın istiyorum akşam. Gözlerimi uyku tutmayacak bu gece, seni göreceğim orda. Ve gün ışığınca sen yine, bilmiyorum ne zamana kadar (belki ebediyen) silinip gideceksin gözlerimden.

Dur gitme; bahçeye karanlık çökmeden önce hayatımda başımdan gelip geçmiş ufak-tefek savaşları, ufak- tefek kanlı maceraları, açlığı ve gurbet ellerde çektiğim yılların acısını unutarak, seni göreyim orda.

İnanıyor musun, benim hamileliğim seninkinden uzun sürdü. Bütün bu uzun yıllar içimde taşıdım seni. Yalnız bu akşam dışımdan bakıyorsun bana ve, sen bana bakarken, kendimi canlı ve gerçek dünyada yaşadığımı hissediyorum.

Dur gitme; sen bana bak, ben sana bakayım, ve ikimiz birbirimize bakarken, geçmiş hayatımızı yeni baştan yaşayalım bu akşam.

Bahçe akşamın alaca karanlığına bürülü hâlâ. Ana hâlâ orda beyaz güllerin üzerine eğili duruyor.

Sen gerçekten sen misin, anne?

Rüyalar unutuluyor zamanla.

Ama sen... sen unutulmaz bir rüya oldun, anne.

Gurzuf'un iskelesi ucunda gördüm seni; bazan Pilibaşı üstünde, bazan da Ayı Dağı hizasında.

Her gördüğümde ufka bakıyordun.

Beni bekliyordun, değil mi?

Ufukta beni göreceğini sanıyordun değil mi?

Uzun yıllar bekledin.

Gelmedim.

Ama gördüm seni.

Hâlâ oralarda görüyorum seni. Gece ortalarında uykum bölünüp ter içinde uyandığımda ana! diye seslendim. Kı-

mıldanmadın. Başını çevirip bakmadan bana; yalnız ufka baktın.

Ufukta beni göreceğini mi sandın?

Rüyaydı senin bekleyişin.

Benim de rüya oldu umutlarım.

Bizim bütün hayatımız rüya oldu, anne.

Şimdi bahçemin ucunda, başın beyaz güllerin üzerine eğili.

Beni mi görüyorsun güllerde?

Güllere bakarak dua mı ediyorsun?

Bütün dualarımız yanıtız kaldı. Yine de sen ve ben Tanrı'ya inancımızı yitirmedik, ve bekledik.

Akşamın alaca karanlığı az daha kararıyor. Yalnız çitin dibinde gün ışığı.

Gölgeden çık, gidip çitin dibinde dur, daha bir iyi göreyim seni.

Ya da dur, ben geleyim sana.

Gelemez miyim?

Gelirim, anne.

Bunca yıl uzun mesafelerin ucunda aradım seni. Bu akşam bahçemin ucunda görüyorum seni.

Dur gitme; bahçeye büsbütün karanlık çökmeden önce geleceğim sana.

Unutmadın değil mi?

Bizim evin az uzağındaki bağıın ortasında çardaklı bir ev vardı. Sevgilisini yitirmiş genç gelin bir türkü söylerdi akşamları.

Gittim kuyu başına
Yüzük koydum taşına
Ah neler geldi neler geçti
Bu gençlikte başıma

Bizim verandanın basamakları üstüne oturup genç geliminin türküsünü dinlerdim. Unutamıyorum; gurbet ellerde o türküyü söyledim içimden kendi kendime:

Ah neler geldi neler geçti
Bu gençlikte başıma...

Ama ister savaşlarda, ister günlük hayatımda olsun, karşılaşmış olduğum tehlike ve zorluklara boyun eğmeyen, yıkıldığında çabucak kendini toparlayıp ayağa kalkan bir yaratık olarak getirdin sen beni dünyaya. Ve hayatımın her gününü seninle yaşadım; Gurzuf'un ve Soğuksu'yun güneşli kıyıları, Kızıltaş'ın Gelinkaya'sı silinmez dövmeler gibi kaldı yüreğimin üstünde, ve ruhum öylesine güçlü ve öylesine azimkâr oldu ki, dudaklarımda acıyla kıpırdayan

Yel eser sallanır
Ağaçların dalları
Bizim için haram oldu
Şu Kırım'ın yolları

türküsünü koparıp attım dudaklarımdan ve yerine Alim Aydamaklar'ın ve Çora Batırlar'ın çelikten kelimelerle yazılı türkülerini okudum kendi kendime.

Senin rahmetli olduğunu bana duyuran kimselerden öğrendim: Yurdun uzağında sen de o türkülerle yaşadın, ve gözlerin yolda, gözlerine gün ışığı sönmeden önce, o türküleri hasretini çektiğin yurdun topraklarına götüreceğin günü bekledin.

Ah ana!

Nekadar güzelsin ana!

Hiç solmadın, hiç pörsümedin; gözlerin Kuzey yıldızları gibi ışıltı ışıltı.

Görüyorum seni.

Sen de görüyor musun beni?

Dur, gitme.

Bahçeye karanlık gelip çökmeden önce geleceğim sana, ve ikimiz içimizde yanan aşk ateşiyle orda kol kola durup beyaz güllere bakacağız.

Az daha bekle, geliyorum.

Uzun yılların sonunda nihayet görüyorum seni.

Nur gibisin.

Nuru çekip getiremem ayağıma.

Ben geleceğim sana, ve ikimiz birbirimizin yanında, ben yeniden *ben* olacağım, sen de yeniden *sen* olacaksın, ana.

Unutmadım, senden ayrıldığım gün, ‘Sakın değişme’, demiştin bana. Ben değişmedim, yıllar değiştirdi beni; ama yılların altında saklı ben hâlâ şarkılarımızda gibiyim:

Gel sevgilim
Gel civanım al meni
Kucağına yatır meni sar meni
Ay doğmadan gün doğmadan
Bu diyardan kaçayık
Çayır çimen bahçelerde
Güller gibi açayık

Unutmamışsındır.

Bizim Gurzuf’un Kayabaşı’yla Soğuksu yalısı arasında evde bir Memet amca oturuyordu. Kimse bilmiyordu Gurzuf’ta adamın yaşını; kimileri doksan beşinde, kimileri de adamın yaşı yüzonbeş diyorlardı.

Kayabaşı okuluna yükselen taş basamakların üstünden bakıyordum adama. Bir gün olsun evinde görmedim onu; her zaman evinin arka tarafındaki mezarlıkta. Mezarlığın sahibiydi sanki, hiç çıkmazdı mezarlıktan. Baharda çiçekler ekerdi mezarlığa, mezarların çevresinde boy atmış ya-

banıl otları yolardı; yaz akşamları çiçekleri sulardı. Sınıf arkadaşımın babası, 'Tanrı Memet amca'yı mezarlığa bakması için getirdi bu dünyaya', dermiş oğluna.

Unutamıyorum; özellikle halsiz olduğum anlarda Memet amca'yı hatırlıyorum.

Demirli Çeşme üstündeki evde ölmeyi bilsen nekadar da isterdim. Orda ölmüş olsaydım Memet amca bakardı mezarıma.

Ama herşey değişti bizim hayatımızda.

Geçen ayın başlarında Gurzuf'un varoşlarında oturan eski dostumun akrabasına bir mektup çıkıp geldi postadan.

Bak ne diyor adam mektubunda:

'Burada herşey değişti; Gurzuf sizin bildiğiniz Gurzuf değil gayrı. Eski mezarlığın olduğu yerde yüksek apartımanlar, Soğuksu kıyısına sarkan bayırlarda lüks köşkler, köşkler arasında parklar ve tenis kortları inşa edildi.

Memet amca mı?

Memet amca ne arar Gurzuf'ta!

Hani Memet amca ölümsüzdü diyorsun mektubunda. Yok, Memet amca ölmedi, yalnız sessiz soluksuz kaybolup gitti Gurzuf'tan. Hayatta kalmış Gurzuflulara sorup soruşturdum; Memet amcaya ne oldu kimse bilmiyor. Yalnız Gurzuf varoşlarında benim ailem gibi üç-beş aile oturuyor. Ailelerin yaşlıları akşam saatlerinde, ve çoğu zaman, ay Ayı Dağı gerisinden çıkıp gökyüzüne yükselirken, Memet amcanın Soğuksu köşklere arasında dolanan hayaletini gördüklerini söylüyorlar.'

Ne dersin, inanayım mı, anne?

Bizim gerçeklerimiz rüya gibi, rüyalarımız gerçek gibi bugünlerde.

Akşamın alaca karanlığı silinmek üzere.

Sen dur, gitme, anne.

Geliyorum sana.

Az daha bekle.

Seni görmeden önceki ve bugünkü halimi anlatamam sana.

Belki sen de.

Sen yakından bak bana, yakından gör beni.

Yalnız yüzümde değil; yüreğimde, ciğerimde, dalak ve böbreğimde göreceksin bizim Gurzuf'un ve Soğuksu'yun güneşli kıyılarını, Memişin Bayırını, Tübya kırlarını; ve bunca yıldır dudaklarımda hiç bitmeyen aşkın ezgisini duyacaksınız.

Aşkımın hayatımın muamması oldu Gurzuf.

Nereye baksam, nereye gitsem yolun sonunda beni bekleyen Gurzuf'u gördüm. Hiç kimse Gurzuf değişti demesin bana; bizim yüreklerimizden taşan taş, demir, alçı ve tuğlalarla inşa edildi Gurzuf. Yalnızca rüyalarımızda değil, bitmeyen ağrılarla ve alabildiğine açık ve yaşlı gözlerimizle baktık ve gördük biz bizim Gurzuf'umuzu, ve geceleri Gurzuf'un hasretine bürünüp uyuduk yıllar yılı.

Dur gitme, geliyorum.

Orda ikimiz yüz yüze ve göz göze, ve benim gözlerimde Gurzuf, senin gözlerinde Gurzuf, ikimiz can ciğer beyaz güllere bakacağız karanlık gelip ikimizi kucaklayana kadar.

Ah ne kadar güzelsin, anne.

Ah ne kadar yakınsın bana.

Yine de senin yanına gitmek zor.

Yorgun muyum?

Gözlerimde uyku mu var bu akşam?

Bizim Ayı Dağ'ın yamacından kesilip getirilmiş çam ağacının gövdesi gibi yatıyorum sedirde.

Sessizlik.

Sessizlik içinde hayat durmuş gibi.

Ve sen...

Donmuş hayatın şerefine dikilmiş heykel gibi duruyorsun orda.

Görüyor musun beni?

Gerçekten görüyor musun?

Ben görüyorum seni.

Sen eski türkülerimizde gibisin.

Bahçelerde kestane
Dökülür dane dane
Dünya dolu güzel olsa
Alacağın bir tane

Yorgun muyum?

Halsiz miyim yine bu akşam?

Yok, hiçbir şeyim yok, hiçbir yerim ağrımıyor; yalnız ana gözlerimden kaybolup gidecek diye korkuyorum. Bütün ömrümü korkuyla yaşadım. Polislerden korktum. Memurlardan korktum. Sürgünden korktum. Ama bu akşam...

Bu akşam korkusuzum.

Seninle dağılıyor bu akşam korkularım.

Dur gitme, geliyorum.

Bilmiyorum kim, belki Tanrı'nın kendisi, şafaktan alıp nakışladı seni ruhuma.

Gözlerim kapanıyor.

Gözlerimin gerisinde ana, beyaz güllerin üzerine eğili duruyorsun orda.

Bekle, anne, geliyorum.

Beni yeniden ana sevgisi ve ana ruhuyla yoğurmanı istiyorum.

Seni görmeyle dünyada görmediğim bir şey kalmayacak; sen de bana bakarken sensiz geçen yılların bana neler getirdiğini göreceksin yüzümdede.

Diril, anne!

Sakın, 'Ben *ben* değilim gayrı' deme bana.

Sen eskisi gibisin.

Eskisi gibi canlı gözlerinle bak bana.

Eskisi gibi başında püsküllü fesinle, sırtında allı pullu fistanınla dur yanımda; türkülerimizde gibi şirin sesinle seslen bana.

Hınalı parmak

Yez tırnak

Altın oymak

Senin tatlı diline

Olur mu doymak

Az daha kararıyor akşam.

Yorgun muyum?

Halsiz miyim?

Gözlerim kapanıyor.

Gözlerimin gerisinde ana, beyaz güllerin üzerine eğili duruyor.

Aklımdan çıkmasın, Memet amcadan söz ettim az önce.

Geçen gece rüyamda gördüm Memet amca'yı.

Biliyor musun nasıl?

Dinle:

Kayabaşı okuluna yükselen merdivenin taş basamakları üstüne oturmuş mezarlığa bakıyordum, Soğuksu'ya inen toprak yolun ucundan biri seslendi: